

Indhold:

	Side
Formanden har ordet.....	3
Stenklubbens næste arrangementer.....	4
Referat fra stenkursus.....	6
Kursustilbud på Folkeuniversitetet.....	8
Referat fra ekskursion til Sønderjylland og Fyn.....	10
Referat fra fossiltur til Rørdal.....	12
Referat fra tur til Djursland.....	13
Bog anmeldelse, Geologisk Set: Fyn og Øerne.....	14
Bog anmeldelse, Mineralerne i Evje-Iveland.....	16
Indtryk fra årets messe i Skagen.....	18
Information om Vendsyssel Stenklub.....	19
Billedsiden.....	20

TOM KRISTENSEN

MIRAKLER

I en sygarnsæske skjulte
jeg en tredvedobbelt skat,
som bestod af trede vaade,
blanke sten;
men jeg kunde ikke ane,
at i sygarnsæskens nat
blev de blanke sten som matte,
tørre ben.

Og jeg kunde ikke ane,
at der langs den hvide strand
kunne lokkes ædelstene
af en sten,
naar blot solen glimred sammen
med lidt salt og med lidt vand
paa den samme ædelløse,
lille sten.

Da jeg aabnede for æsken,
laa juvelen gul og mat,
og dens kronskær var fordunklet
under pap,
og i trede usle stene
laa en tredvedobbelt skat
som en gøgleres kroningssmykke,
en attrap.

Men jeg lo; thi ingen trolddom
er saa underfundigt let
som at lokke ny mirakler
ud af sten,
og jeg drejed messinghanen
og gav hver en sten et skvæt,
og de vaagned som juveler,
en for en.

Messekalender 2002

7.-8.	september.....	Ry
21.-22.	september.....	Moss, Norge
12.-13.	oktober.....	Næstved
25.-27.	oktober.....	München, Tyskland
26.-27.	oktober.....	Randers
7.-9.	december.....	Hamburg, Tyskland

Vendsyssel Stenklubs bestyrelse:

Formand:	Poul Erik Friis tlf. 98 96 34 31 E-mail: pef@eucnord.dk	Ugiltvej 758, 9800 Hjørring
Næstformand:	Orla Thomsen tlf. 98 94 93 34	Kløvermarken 7, 9850 Hirtshals
Kasserer:	Allan Andersen tlf. 98 91 08 42 telefax: samme nr. E-mail: aljo@has.dk	Åkandevej 23, 9800 Hjørring
Sekretær:	Susanne Schmidt tlf. 98 18 53 66 E-mail: sschm@daks.dk	Revlingebakken 40, 9000 Aalborg
Bestyrelses- medlem	John Konrup Pedersen tlf. 98 92 69 28	Akelejevvej 3, 9800 Hjørring
Bestyrelses- medlem	Britta Andreasen tlf. 98 96 88 88 E-mail: britta@andreasen.as	Nørlev Strandvej 345 Skallerup Klit, 9800 Hjørring
Redaktør af Stendyngen:	Tommy Hatting Sørensen tlf. 98 39 20 84 E-mail: ths@post12.tele.dk	Gerdavej 1, 9520 Skørping

Vendsyssel Stenklub og Tommy's **hjemmeside** findes på adressen:
<http://home12.inet.tele.dk/th/> eller: <http://go.to/fossiler>
Her kan læses om kommende og tidligere arrangementer

Deltagelse i Vendsyssel Stenklubs arrangementer sker på eget ansvar

2002-kontingentet i Vendsyssel Stenklub:

Enkeltperson.....	120 kr.	Par	170 kr.
Pensionist.....	90 -	Folkepensionistpar.....	120 -
Studerende	85 -	Unge under 18 år.....	85 -

Stenklubbens gironummer: 747-2110 - Telefax-nummer: 98 91 08 42

Andre stenklubbers medlemsblade bedes sendt til redaktøren af Stendyngen

Program for efteråret

Efterårets aktiviteter i stenklubben er nu fastlagt. Da vi snart når ind i den kolde og mørke tid, er nogle af arrangementerne naturligt nok indendørs. Vi håber, mange af jer vil møde op. Hvis det er et problem med f.eks. kørsel, så ring til turlederen eller et af bestyrelsesmedlemmerne. Der er altid nogen, der har en ekstra plads.

Melbjerg hoved

28. september : Tur til Melbjerg hoved
22. oktober : Sten på bordet
26.-27. okt. : Stenhuggerweekend
9. november : Besøg Stinne Tegllus
10. december : Juleafslutning

Lørdag d. 28. september kl. 10.30 :
Heldagstur til Melbjerg Hoved.

Jeg vil denne dag gerne vise jer et af mine yndlingssteder og tage jer med rundt om Lovns-halvøens afslutning mod sydvest, klinten Melbjerg Hoved. I får masser af motion, fantastiske naturoplevelser: fredelig skov, flotte udsigter, masser af fugle og vand, og så – selvfølgelig - en mængde spændende sten.

Klinten, som ikke er dækket af 'skæmmende botanik', er høj og flot. Nogle steder rager den faktisk 30 m op,

og man ser tydeligt flere forskellige moræneformationer. Det er rester af Elster, Saale og Weichsel istiden – hele tre på en gang. Jeg tager materiale med, så I kan sætte jer ind i, hvad I ser.

Men noget for noget: I skal regne med en ordentlig gåtur (6-7 km), så I skal helst have gode ben på dagen og være iført solidt fodtøj, som både tåler sten, ler – og måske en smule vand. Og I skal have madpakken med på ryggen. Tag i øvrigt passende tøj og meget gerne en god sten-håndbog med, så vi kan hjælpe hinanden med bestemmelse. Der er mange i en passende mellemstørrelse, så der er mulighed for at udvælge nogle særligt gode, som fortjener at komme op i rygsækken. Der er også fundet enkelte fossiler, som er medbragt i morænen – jeg udlover en præmie til den første, som finder et fossil (bortset fra Tommy, som kan finde fossiler på en villavej!)

Ring eller mail til mig, hvis I mangler køreljighed. Ellers mødes vi kl. 10.30 på landevejen nr. 187 på P-pladsen ca. 1 km før indkørslen til Hvalpsund. De, som har lyst til en oplevelse mere, kan på hjemvejen besøge herregårdsmuseet Hessel, som vi kommer lige forbi.

Susanne/9818 5366/sschm@daks.dk

der ligger til grund for billederne, og sammen med den korte beskrivelse giver de dog et rimeligt indtryk af mineralernes karakteristika.

Mineralgennemgangen er delt op i to hovedgrupper, pegmatitter og deres mineraler og pegmatitternes følgen mineraler. Mineralerne er ikke yderligere delt op i grupperne, men kommer i alfabetisk orden. Nogle af mineralerne er desuden betegnet ved deres kemiske formel.

Bogen slutes af med en beskrivelse af Flåt Gruver, som allerede var kendt tidligt i 1800-tallet. I denne grube blev der hovedsagelig brudt nikkel, 50 %, og kobber, 17 %. Gruben blev nedlagt i 1946, men forventes åbnet for publikum i 2004.

Til allersidst er der lavet portrætter af 6 af de personer, som har betydet meget for området, når der tales mineraler.

Alt i alt en bog der er skrevet, så alle kan forstå den uden de helt store videnskabelige udfoldelser, og den kan varmt anbefales, hvis man kommer til dette område.

*Gunnar Helvig Hansen:
 Mineralerne i Evje – Iveland. Fro-
 land Mineral Center, Grimstad,
 2001. 88 sider i A5-format. Pris
 ved tilsending 255, – NOK ISBN
 82-994978-1-7. Bestilling: Fro-
 land Mineral Center, postboks
 326, 4892 Grimstad, Norge,
 email: post@mineral.no*

Mindeord

Tidligere bestyrelsesmedlem, Mie Jensen er efter længere tids sygdom afgået ved døden.

Vi husker Mie som et meget positivt menneske, altid villig til at give en hånd med i foreningens arbejde.

Mie var i en længere periode redaktør af foreningens blad, Stendyngen, et arbejde hun gik meget op i at udføre til punkt og prikke.

Vi vil i forening og bestyrelse komme til at savne Mie.

Stenkursus for små begyndere.

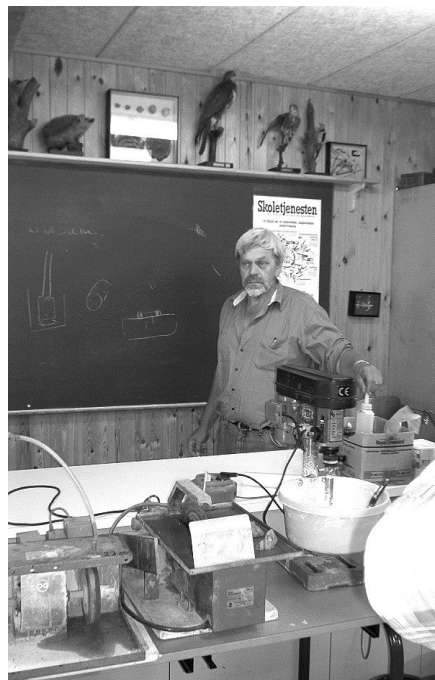
Et af Vendsyssel Stenklubs formål er, som det så nydeligt står i vores vedtægter, 'at fremme kendskabet til og interessen for mineraler, sten og fossiler'. Der tænkes selvfølgelig i denne sammenhæng på foreningens nuværende medlemmer.

Men hvorfor ikke også tænke på de fremtidige medlemmer, og hvorfor ikke sætte børn i stand til at kende en gnejs fra en sandsten og sætte navn på en larvikit? Vi ser tit på stranden, at børn har en naturlig interesse for sten og samler dem i bunker. Den interesse bør man imødekomme.

Det var i hvert fald bestyrelsens udgangspunkt, da vi i samarbejde med Skoletjenesten i Aalborg Kommune arbejdede på at arrangere en aktivitetsdag for skolebørn i Skoletjenestens herlige natur-område Rævebakken, hvor klasser kan tilmelde sig kursus- emner i både biologi, geografi og historie med den praktiske og aktive undervisning i forgrunden. Vi har tidligere haft et arrangement for klubbens medlemmer derude, og nogle af jer har derfor kendskab til området og bygningerne.

Skoletjenesten har en pæn samling sten og fossiler til udstilling, bla. takket være vores klubs gæve veteraner Edith Kristiansen og Frank Pedersen, som har stillet masser af genstande til rådighed fra egne samlinger. Men lederen og de 4 instruktører, som styrer undervisningen i samarbejde med klasselærerne, manglede viden om sten og erfaring med stenslibning, som man også gerne ville lade eleverne stifte bekendtskab med.

Så stillede vi tre mand høj (Poul Erik, Orla og Susanne) den 25. juni om morgenen og gav den hele armen efter bedste evne: Sammen fandt vi sten, prøvede at dele dem op i grupper, gav den grundlæggende viden om de tre hovedgrupper, vulkanske, sedimentære og metamorfe bjergarter, og illustrerede dem med medbragte eksemplarer. Derefter fortalte vi, hvor stenene kom fra og viste nogle af de kendte ledeblokke i Nordjylland.

Poul Erik instruerer i stenslibning

Hele tiden havde vi børnenes niveau for øje, selv om vi underviste voksne; derfor måtte ordene og begreberne ikke blive alt for svære.

rundes af med en grundig gennemgang af istiderne og mellemistiderne, og hvordan landskabet herefter så ud. Nu er læseren godt rustet til selve lokalitetsbeskrivelserne.

Selve lokaliteterne

Lokaliteterne rummer meget varierende geologi, så hvis man tænker på at holde ferie på Fyn og øerne, kan man virkelig få sin geologiske lyst styret. Hver lokalitet er ledsaget af en beskrivelse af geologien og et kort over beliggenheden. Desuden er der et eller flere billeder fra lokaliteten og evt. fotos eller tegninger af fossiler, man kan finde der. Der forekommer også enkelte tværsnit. Ved alle beskrivelserne findes et afsnit om udnyttelse, en vurdering af lokalitetens geologiske værdi efterfulgt af forslag til beskyttelse som forfatteren skriver, er det en "geologisk ønskeseddel" til fx politikere og planlæggere. Endelig får man oplyst, i hvilken kommune lokaliteten ligger, og om ejer-forholdet; en god ting at vide, hvis man ønsker at besøge stedet.

Lokaliteterne er delt ind i tre grupper: De såkaldte typelokaliteter, lokaliteter med specielle landskabsformer og lokaliteter, hvor der findes aktive geologiske kræfter, havets og vindens nedbrydning.

Lundsgård Klint er et af eksemplerne på en typelokalitet her findes Kerteminde Mergelen, som første gang blev beskrevet i 1897.

Går turen til Langeland, kan man se hat-bakker der er omkring 690 af dem! Både på grund af formen og antallet er de en stor sjældenhed.

I Det Sydfynske Øhav ses de aktive geologiske kræfter fx ved dannelse af krum- og retodder.

Forbedring i layout og indhold

Der er sket en forbedring i både layout og indhold i forhold til seriens for-gængere; der er kræset lidt mere om detaljerne i grafikken, og de mange fotos står meget skarpt.

Desuden er der rent indholdsmæssigt nogle rigtig gode tilføjelser, idet der er et par informationsbokse, som fortæller læseren om danekræ og om, hvad offentlig adgang vil sige.

Afsnittene om udnyttelse er også en nyhed, der kort fortæller om en eventuel produktion, udgravning o.l. på lokaliteten.

Og en anden vigtig forbedring findes bagest i bogen, hvor der nu er sammenfattet et kortere referat af geologien og lokaliteterne på engelsk og tysk, så udenlandske besøgende også kan få gavn af bogen.

Noget, man måske savner lidt, er et Danmarkskort bag i bogen, hvor beliggenheden af lokaliteterne fra de tre andre bøger kan ses hvis man nu skulle få lyst til at se mere til Danmarks geologi.

Det er virkelig en flot og anbefalesværdig bog, der både kan bruges til undervisning og glæde den geologi-interesserede med sit flotte layout. Et absolut must!

Geologisk Set: Fyn og Øerne af Gunnar Larsen, Fyns Amt. 144 sider fuldt farveillustreret. Fås hos Geografforlaget for 225 kr.

Kursustilbud

Folkeuniversitet og Vendsyssel stenklub tilbyder igen spændende kurser til efteråret.

Ved seniorforsker, lektor Palle Gravesen, København.

Juraperiodens aflejringer – specielt i Danmark og Nordvesteuropa:

For fossilinteresserede er Jura-perioden en af de mest spændende tider i Jordens historie, med et mylder af både hvirvelløse dyr og hvirveldyr i de mest varierede miljøer i datidens oceaner og ikke mindst i de lavvandede shelfhave. Tropiske koralrev var udviklet så langt nordpå som f.eks. i Sydtykland. I de forskellige havmiljøer trivedes bl.a. ammonitter, belemnitter, nautiler, snegle, muslinger, brachiopoder, søpindsvin, fisk og større reptiler som f.eks. fiske- og svaneøgler.

I dele af det dansk-skånske område fandtes bl.a. lavvandede områder med vadehavs-, delta- og lagune-miljøer og i det sumpede, lave kystland en rig og varieret plantevækst med f.eks. tempeltræer, nåletræer, bregner og frøbregner, koglepalmes og højt voksende padderokker.

Kurset belyser Jura-perioden i Nordvesteuropa, især i Danmark med tilgrænsende havområder (Kattegat, Skagerrak, Nordsøen), samt i Skåne, Tyskland, Frankrig og England, med udførlig omtale af klassiske forekomster som f.eks. Bornholm-Skåne, Solnhofen, Holzmaden,

Pariserbassinet, Dorset og Yorkshire. Der afsluttes med et udblik til Juraforekomsterne på begge sider af Nordatlanten (Andøya og offshore Norge, Spitsbergen, Østgrønland og Nordamerika).

2 weekender (2-3/11, 30/11-1/12); lørdage kl. 12.00-18.00 og søndage kl. 10.00-15.00.

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 650,-.

*Et af de mest berømte jurafossiler er denne fugl: *Archaeopteryx lithographica* fra Solnhofen i Tyskland*

Tur til Djursland

Formanden på langs

Den 8/6 2002 tog ca. 20 glade stenfolk af sted med højt humør, strålende solskin og store forventninger. Turen denne gang skulle gå til Sangstrup Klint. Vi mødtes kl. 10.30 ved Herregårdsmuseet Gammel Estrup. Efter lidt snakken, lidt kaffe og et par smøger drog flokken af sted til Sangstrup Klint.

Vi spredte os langs hele stranden og gjorde vores fund. Nogle var heldige og fandt virkelig fine, små søpindsvin, figur-flint, hulsten og flintstykker med calcedon. Der blev også fundet forskellige mineraler bl.a. hornfels. En enkelt fandt (tror vi nok) en haj-ryghvirvel indkapslet i kridt, men her må vi hellere lade ekspertisen komme os til hjælp. Onde tunger kunne påstå, at det "bare" var en musling.

Efter et par timers søgen blev den medbragte frokost indtaget, og de forskellige fund blev ivrigt studeret. Herefter gik den vilde jagt igen, for nu vidste vi, hvad der kunne findes.

Stranden blev igen endevendt i et par timer, hvorefter vi mødtes til eftermiddagskaffen. Herefter gik turen hjemad, og alle havde haft en rigtig god dag med mange gode fund, masser af solskin og hyggeligt samvær. Alle var godt trætte – nogle mere end andre.

Jonna Andersen

Ekskursion til Sønderjylland og Fyn

Erik, Palle og Lise Ved Sønderby Klint. Palle flækker en fossilførende sten. Spændingens øjeblik, hvor den lukkes op.

3 dages ekskursion til det østlige Sønderjylland og det vestlige Sydfyn

Vi var 11 forventningsfulde nordjyder, som deltog i en tur ned til nogle helt anderledes strande i weekenden 31. maj til 2. juni med Palle Gravesen som ekskursionsleder. Vi har set mange fantastiske sommerdage siden da, men dengang fik vi årets allerførste rigtig varme dage at føle, og vi syntes, det var et stort privilegium.

Hovedmålene var Halk Hoved, som rager ud i Lillebælt sydøst for Haderslev, og Sønderby Klint, som ligger i nogenlunde samme højde på den anden side af Lillebælt, lidt syd for Assens. Ikke just de store turistattraktioner; der var kun få, men yderst velbeliggende sommerhuse, man kunne godt blive en anelse misundelig. Men til gengæld var stederne et par rigtig tillokkende mål for 'sådan nogen som os'. Der var masser af ledeblokke og bjergartstyper, vi nærmest aldrig ser i Nordjylland; det var næsten lige som at komme til et fremmed land. For de

vågne og lydhøre var der masser af nye informationer, som skulle lagres på 'hårddisken', og især de deltagere, som ikke var så øvede i stenkendning, måtte virkelig knokle med notaterne. Vi var så heldige, at Henrik Arrildskov også deltog. Han besidder en enorm viden om ligegyldig hvilke bjergarter, vi kunne opdrive; og han gav den mere end gerne videre, samtidig med, at han lige hamrede nogle stenprøver ud til os. Det var virkelig underholdende at overvære hans og Palles kommentarer til de enkelte fund. Som regel ville de gerne have dem bekræftet af den anden part; der var stor gensidig respekt, og i alle tilfælde kom de (heldigvis) frem til samme resultat. Så vi havde os nogle gode læremestre! En speciel og underlig forekomst ved Sønderby Klint var den grønrandede flint. Den undertiden kraftigt grønne overflade skyldes formodentlig (det diskuteres endnu), at flinten har ligget meget tæt på en salthorst i en lang periode.

Til gengæld var det desværre lidt småt med fossiler og de fossilførende blokke, men et par typer fandt vi dog: blokke af Beyrichiakalk fra Silur (navnet har typen fået, fordi stykkerne ofte indeholder den lille muslingekrebs Beyrichia) og Echinodermkonglomerat fra Paleocæn (kalk med brudstykker af fossiler, mest søpindsvinepigge og søliljer), en hel del af lokale brunlige Saltofte-sten fra Tertiær (vistnok Oligocæn) undertiden med skalrester, samt enkelte antrakonitstykker med trilobitrester. Fundene af de fleste af blokkene stemte sammen med ledeblokkene fint overens med, at materialeleverandørerne var Born-

holm, Skåne og Mellemsverige. Der blev heldigvis også tid til lidt sjov uden for dagsordenen: Besøg i Gram Slot, hvor vi så Palles flotte udstilling af fossiler og blokke fra de ældste fossillag (Paleozoikum). En rundtur i parken uden om slottet, hvor vi hørte om den skammelige tørlægning af voldgraven for at rense den, med det til følge, at undergrunden ikke længere er stabil, og slottets mure vakler. Muligvis ophører museet derfor inden for få år! Men smukt var der, og på den gamle slotskro fik vi dejlig mad. Desuden så vi Palles private samling, som er opmagasineret i museets konserveringsbygning, en gammel fabrikk. Dvs. selve samlingen så vi kun et lille udpluk af; Palle pakkede ud fra kasser og poser. Hovedparten var pakket væk i kasser, som var stablet i store højder, og som fyldte hele det store rum, så vi måtte snørkle os igennem. Det var så sandelig en oplevelse! Om aftenen over rødvinen kunne vi ikke lade være med at opfordre Palle til at få realiseret drømmen om eget museum.... der er så mange fine fund og indkøb, som ville komme en masse andre til gode, hvis de blot kom frem i dagens lys og blev systematiseret.

Som et lille ekstra kolorit forlængede vi Fyn-turen, så vi også kom til Helnæs og nød en tur langs istidsskrænten ved Elmebjerg og sluttede ved fyret på sydvestspidsen med en helt fantastisk udsigt. Vi var alle enige om, at det var en tur, som gav os stor viden, fornøjelse og ballast i bogstaveligste forstand.

Susanne

Fossiltur til Rørdal

Efter at have forsømt kridtgraven i Rørdal i nogen tid, var vi lørdag d. 25 maj på banen igen. Vi havde denne gang inviteret vore „lidelsesfæller“ fra Jysk Stenklub i Aarhus til at deltage i turen, så deltagerantallet denne dag var rekord stort, over 40 tror jeg. Det blev en fin og indbringende tur, der blev bl.a. fundet en rigtig flot Nautil.

Turbansøpindsvin

Ud over enkelt byge (men hvilken en) havde vi fint vejr, en enkelt eller to som var langt fra læ, blev dog meget våde.

Det er en fin idé at have et samarbejde med andre stenklubber og deltage i hinandens arrangementer

Tommy

Nautil

Ved lektor, cand.mag. Erik Schou Jensen, København.

Det danske landskabs dannelse

Det danske landskab er som de fleste mennesker ved udformet af gletschere og smeltevand under det man kalder istiden. Detaljerede studier gennem de sidste 30 år har ført til en meget detaljeret opfattelse af de processer og hændelsesforløb, som har dannet det danske landskab. Således har landskabet før istiden haft en relativ stor indflydelse på det landskab vi kender i dag, og fornyede studier af danske kystkliner og hundredvis af grusgrave har medført en meget nuanceret opfattelse af hvorledes isen har bevæget sig hen over landet under de sidste 2 istider. Således har isen ikke mindre end 4 gange bevæget sig hen-

over landet fra forskellige retninger med mellemliggende afsmeltninger, og det inden for relativt korte tidsrum geologisk set.

Foredragene gennemgår de metoder som anvendes til tolkningen af det glacial landskabs dannelse og de resultater denne forskning har kunnet fremvise.

Foredragene tænkes fulgt op af en 3 dages ekskursion til den Nørrejske Ås og Vendsyssel, Mors og Fur samt Djursland og Nordøstjylland i foråret 2003 alle med udgangspunkt fra Aalborg.

5 mandage kl. 19.00-21.00 (21/10, 4/11, 18/11, 2/12, 16/12).

Sted: Aalborg Universitet, Strandvejen 12-14.

Pris: Kr. 475,-.

Tilbehør til slibning

Vi har slibemaskiner, tromler, vibratorer, stensave
Vi har slibepulver, rå sten, sten i skiver, rå rav
Vi har indfatninger, både forsølvede og sterlingsølv
Vi har arbejdende værksted, ravmuseum m. fossiler

Vi sender gerne katalog over maskiner og tilbehør

Ravsliberen i Skagen Aps

Frants Kristensen

Sct. Laurentiivej 6 (v. Skagen Museum)
9000 Skagen Tlf. 98 44 55 27

Bog anmeldelse

Geologisk Set: Fyn og Øerne (fremragende geologisk opslagsværk)

Anmeldt af Ulla V. Hjulær,
i *GeologiskNyt* nr. 2 2002

Nu er "Fyn og Øerne" på gaden. Det er den fjerde bog i serien Geologisk Set, hvor der allerede er tre udgivelser om det nordlige og mellemste Jylland samt Bornholm, og man bliver sandelig ikke skuffet over den nye tilføjelse, for den er både yderst velskrevet og smukt illustreret.

Hvis man har lyst til at lære geologien på

Fyn og de omkringliggende øer at kende, er denne bog rigtig god at have ved hånden.

Den beskriver typelokaliteter, lokaliteter med specielle landskabsformer samt lokaliteter, hvor der foregår "aktiv geologi", fx havets og vindens nedbrydning samt skred i klinte.

Introduktionen

Bogens første sider rummer en glimrende introduktion til den geologiske udvikling på Fyn og Øerne. Den er understøttet af illustrative tidstavler og overskuelige figurer, så både den interesserede, men geologisk ubevandrede, og den indsigtfulde får et godt grundlag for forståelsen af de geologiske forhold på Fyn og Øerne. Også via teksten får læseren en omfattende forklaring, og desuden er visse fagord suppleret med forklaringer.

Det er primært Tertiæret, der beskri-

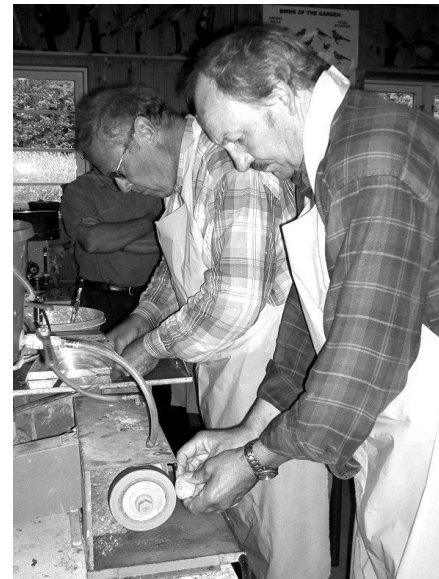

ves, da det er lokaliteter fra denne periode, man kan finde på Fyn og Øerne. I Geologisk Set "Det mellemste Jylland", "Det nordlige Jylland" og "Bornholm" er der en mere udførlig beskrivelse af de tidligere perioder.

I Tertiæret er det perioderne Palæocæn, Eocæn, Oligocæn og Miocæn, der omtales, da lagene repræsenterer aflejringer fra disse perioder.

Læseren præsenteres for de mest kendte aflejringsstyper og deres karakteristika, fx kan man om Kerteminde Mergelen fra Palæocæn læse, at den ingen lagdeling har, fordi den har været udsat for gennemgravning af bundlevende dyr. Eller at Røsnæs Leret (Eocæn) har fået sin røde farve pga. et højt indhold af iltede jernminerale.

Desuden er der informative afsnit om gletschere mm.. og hele introduktionen

Instruktørerne sliber sten for første gang

Og så gik vi i gang med gennemsavning og slibning af egnede sten på glasplader efter en grundig instruktion i teknik og sikkerhed.

Dagen sluttede med at vurdere og diskutere, hvordan dette kursus ville blive modtaget af børn. Instruktørerne og lederen var enige om, at det er værd at prøve af med en klasse.

Noget af lærdommen kan ske hjemme fra skolen, så eleverne kommer forbedret og klar til at løbe rundt og lede efter og bestemme sten lige fra starten. Foreningen har lovet at stå til rådighed med yderligere hjælp i begyndelsen, og hvis interessen holder, vil vi følge op med indretning af undervisningskasser med stentyper, som kan udlånes til skolerne.

Vi syntes alle tre, at det var en god oplevelse, selv om vi måtte arbejde en del med forberedelse og var uvante med at stille os op og undervise. Det var virkelig 'meningsfyldt arbejde', og vi håber, der kommer et godt undervisningsforløb ud af det.

Susanne

Stenklubbens stensav og slibemaskine

kan lejes af medlemmer i perioder på to uger ad gangen

Priserne er: Stensav 100 kr., slibemaskine 50 kr., slibebåndene 20 kr. pr. stk. (korn 400 og 600).

Klubben har også en poléremaskine.

Interesserede kan kontakte Poul Erik Friis, tlf. 98 96 34 31.

Klubbens mikroskop forefindes ved møderne i Kulturhuset i Hjørring, men kan lejes for 100 kr. for 14 dage. Ønsker om at leje mikroskopet rettes til Allan Andersen, tlf. 98 91 08 42. Mikroskopet skal afhentes.

Bog anmeldelse

Mineralerne i Evje-Iveland

Anmeldt af Peder Flansmose, DAGU i *GeologiskNyt* nr. 2 2002

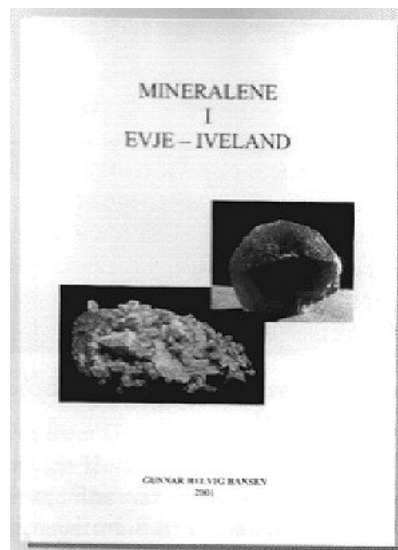
Hører man til dem, der godt kan lide at gå på mineraljagt, er det en god ide at anskaffe sig denne spændende bog, der både i skrift og fotos fortæller om minedrift i Evje og Iveland i Norge samt om de mineraler, man kan finde i områderne.

Tilhører man en af den race, der elsker at rejse til Norge og samle sten og mineraler, vil man før eller siden stifte bekendtskab med området omkring Evje og Iveland i Setesdal i Norge.

Området er meget spændende geologisk set, og et af de mineraler, der altid omtales herfra, er amazonitten, den grønne mikrolin, som er meget brugt som smykkesten.

Lige nu er området igen blevet aktuelt, idel der er fundet guld i området efter sigende i attraktive mængder.

Både historie og mineralgennemgang Nu er der så endelig kommet en bog om områdets mineraler. Bogen starter med en kort beskrivelse af grube-driften i området. Allerede før århundredeskiftet blev der brudt kvarts, som blev brugt som slaggedanner på nikkelværket i Evje. Senere begyndte de at bryde feldspat til porcelæns-industrien i Europa. Noget af denne feldspat var af så god kvalitet, at det blev brugt til kunstige tænder og fik deraf navnet "tandspat".

Omkring 1949 var det uran, man brød, og i tresserne og halvfjerdsene var det amazonitten. Omkring 1950 fandt man et nyt mineral, thortveit, som blev opkaldt efter Olaus Thortveit. Dette mineral blev brugt til forskning.

Som man kan forstå, har der været drevet grubedrift på mange forskellige mineraler i området, og det er også med til gøre området interessant geologisk set.

Efter denne indledning går bogen over til gennemgangen af de forskellige mineraler. Der beskrives over 100 forskellige mineraler fra Evje og Ivelands-området i bogen. 94 af disse mineraler er med illustration i form af billeder. Billederne er ikke alle af lige god kvalitet, det er dog glædeligt at se, at det ikke er museumsstykker,

Tirsdag d. 22 oktober kl. 19.30: Sten på bordet

Da vi har erfaret, at vores årlige arrangement "Sten på bordet" er skrumpet ind til noget, der ligner et bestyrelsesmøde, har vi besluttet at prøve med lidt fornyelse. Da vi synes, at det egentlig er et godt arrangement, mener vi, det skal have en sidste chance. Derfor flytter vi til Kulturhuset i Hjørring, og gør det åbent for alle. Det bliver så stadig noget med at fremvise årets fund og fælles sten- og fossilbestemmelse. Der vil så sikkert også komme noget materiale udefra til bestemmelse, og hvem ved, måske kan det give nogle nye medlemmer.

26.-27. oktober: Stenhugger-weekend

Vi er ikke til at stoppe, så vi snupper endnu en weekend med stenhugning.

Den enkelte medbringer selv sten, sandkasse og værktøj. Der vil dog blive mulighed for, i begrænset omfang, at låne.

Sted: Hos Joan og Poul Erik, Ugiltvej 758 Hjørring

Fællesudgifter: Kr. 200,00 pr. person.

Tilmelding: Senest 1. oktober til Poul Erik Friis Tlf. 98963431

Max 15 personer. (først til mølle)

Lørdag d. 9. november kl. 11.00 Besøg hos tegner og billedhugger.

Lørdag d. 9. november besøger vi billedhugger og tegner Stinne Tegllhus.

Grønhøjvej 6, Kjul
9850 Hirtshals

Stinne vil vise og fortælle os om, hvordan hun arbejder med sten.

Stinne er tegner og stenhugger med uddannelse fra Kunsthåndværkerskolen i Kolding.

Efterspørgslen på Stinnes stearbejder med havfruer, fisk, muslingeskaller og krabber er så stor, at hun knap kan følge med, når hun også skal passe haven, huset - og læse lektier med børnene.

Stinnes skulpturer kan ses mange steder, bl. a. i Hirtshals, hvor kommunen og boligforening har købt hendes værker.

Efter besøget hos Stinne tager vi en tur på stranden, neden for fyret i Hirtshals.

Tag med og mød denne spændende kunstner.

Stinne Tegllhus med familie

Tirsdag d. 10. december kl. 19.30: Juleafslutning

Vi mødes på Kulturhuset, Dronningensgade 22 i Hjørring lokale 14

Tommy vil vise billeder og fortælle lidt om sin tur til Japan i sommer og vise lidt af de fossiler, han havde med hjem.

Klubben vil denne gang gerne invitere jeres børn og ægtefælle / forlovede / kæreste med og er som sædvanlig vært med gløgg og æbleskiver. Så er der selvfølgelig bankospil, så medbring en lille gevinst. Der er åbent fra kl. 19.00

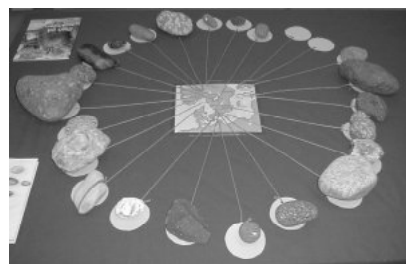
Skagenmessen 2002

Traditionen tro afholdt stenklubben d. 20.-21. juli Stenmesse i Skagen. I forsøg på at forbedre og fastholde interessen for denne messe prøvede vi igen i år at ændre lidt på tingene, bl.a. med en helt ny bordopstilling, også tombolaen var udsat for en større forandring. Trods de ihærdige forsøg og en stor indsats af de mange hjælpere, var besøgstallet stadig vigene.

Hele arrangementet forløb stort set problemfrit og det var en flot og seværdig messe. Det er så spørgsmålet, hvad vi kan gøre fremover. (se formanden har ordet på side 3).

Dette billede taler vist for sig selv

Fin opstilling med ledeblokke

Ingolf på arbejde

De „gamle“ ka' stadig

Medlemmernes stenarbejde

Ammonitter på en af standene

Formanden har ordet:

Sommerferien er forbi, og dagligdagen er genoptaget. Vejret har vist sig fra den bedste side med sol og varme, næsten til overflod, og bevirker, at det er uvirkeligt at tænke på, at sommeren går på hæld, og efterårets arrangementer nu skal planlægges.

Men først nogle kommentarer til sommerens store aktivitet, messen i Skagen. Messen er gennemført og kræver stor indsats fra de involverede. Forud går der et stort planlægningsarbejde, på messedagene et stort arbejde med opstilling af borde, tombola og udstillinger samt et stort arbejde med oprydning. Alt dette klappede fint, vi har jo efterhånden prøvet dette nogle gange, da denne messe var den 16. i rækken.

Knap så tilfredsstillende var besøgstallet. Messen er jo tilrettelagt med henblik på det store antal turister i området, og trods en intensiv markedsføring på dette område har besøgstallet de seneste år været faldende og har nu nået et niveau, hvor bestyrelsen har hørt alarmklokkerne meget tydeligt. Selv om vi forsøger at gøre messen hyggelig, også for vore udstillere, så skal der være et rimeligt antal besøgende, for at økonomien kan hænge sammen, og for at udstillerne fortsat finder det interessant at deltage.

Vi overvejer i øjeblikket, hvad vi kan gøre. Finder vi en løsning på problemet, er vi fast besluttet på at videreføre messen, men muligvis under andre former.

Vi er nu klar til at tage fat på efterårets arrangementer (se andet sted i bladet). Vi forsøger at variere tilbudene, så alle interesser tilgodeses mest muligt. Har du forslag eller gode ideer til arrangementer, hører vi gerne fra dig, Kontakt ét af bestyrelsesmedlemmerne og fortæl om dine ideer eller forslag til tur eller andet arrangement.

Har du en "god stenhistorie" f.eks. en beskrivelse af dine oplevelser på en stentur eller andet, som kunne have interesse for foreningens medlemmer, så vil bladets redaktør med glæde modtage dit indlæg og sætte det i næste blad.

Jeg håber, du i den kommende tid vil deltage i rigtig mange af foreningens arrangementer, og vi ser frem til at møde dig.

Poul Erik Friis

Velkommen til nye medlemmer

Hanne Østergård - Tage Burholt - Stig Jensen
Ruth og Jens Knudsen - Niels Laurids Viby

Vinder af årets publikumskonkurrence blev: Anders S. Mouritzen, Skagen

Billedsiden

Hanne instruerer stenslibere på messen

Stenhuggerweekend i august

Torben fortæller om stenhugning på messen

Palle viser sin samling, Sønderjyllandsturen

Flinke hjælpere på messen

Stendyngen

Nr. 3

17. årgang

September 2002

Besøg af Jysk Stenklub

Denne flotte Nautil blev fundet i Rørdal, af et medlem fra Jysk Stenklub i Aarhus

Inde i bladet

Program for efteråret
Stenkursus for begyndere
Kurstilbud på Folkeuniversitetet
Ekskursion til Sønderjylland
Fossiltur til Rørdal
Tur til Djursland

Side 4

Side 6

Side 8

Side 10

Side 12

Side 13

